

Etičko povjerenstvo za istraživanja

Webinar
10.lipnja 2026.

Etičko povjerenstvo za istraživanja

- Osnovano na 343. Fakultetskom vijeću Ekonomskog fakulteta u Rijeci u travnju 2026. godine

Članovi:

- Izv.prof.dr.sc. Ana Bobinac, Prodekanica za znanost i istraživanja EFRI
- Doc.dr.sc. Matia Torbarina, mag. psych.
- Prof.dr.sc. Lara Jelenc, predsjednica Povjerenstva

Svrha Povjerenstva

- Trend institucionalnog praćenja etičke komponente istraživanja
- Etički standard znanstvenog istraživanja na sudionicima
- Publikacije /urednici/ recenzenti
- Prijava projekata
- Informacija za čelnika institucije/sudionike istraživanja

- Doktorski studenti- primjer dobre prakse provođenja znanstvenog istraživanja

Uloga etičkog povjerenstva

- **Zaštita sudionika istraživanja:** Povjerenstvo osigurava da sudjelovanje bude dobrovoljno, informirano i provedeno uz zaštitu privatnosti i povjerljivosti podataka.
- **Procjena etičke prihvatljivosti:** Procjenjuju se ciljevi istraživanja, metode prikupljanja podataka, informirani pristanak i mjere zaštite sudionika.
- **Prethodno pozitivno mišljenje:** Istraživanje koje zahtijeva mišljenje Povjerenstva može započeti tek nakon dobivenog pozitivnog mišljenja.
- **Primjena etičkih smjernica i propisa:** Povjerenstvo djeluje u skladu s dokumentima:

- **Etički kodeks Sveučilišta u Rijeci** (2018, Dodatak 2018, 2021)
- **RESPECT Code of Practice for Socio-Economic Research** (profesionalne i etičke smjernice za provođenje socio-ekonomskih istraživanja)
- **Helsinška deklaracija** (skup etičkih načela u vezi s pokusima na ljudima koje je za medicinsku zajednicu razvilo Svjetsko liječničko udruženje)
- **Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR)** Glavni izvor za procjenu rizika koji se odnose na privatnost i digitalni identitet ispitanika u EU
- **ESOMAR- ICC/Esomar International Code on Market, Opinion and Social Research and Data Analytics**
- Ajduković, Marina; Keresteš, Gordana (ur.), **Etički kodeks istraživanja s djecom**, drugo revidirano izdanje, 2020
- **Anonimizacija_i_pseudonimizacija_podataka**, CARNET, CERT.hr-PUBDOC-2018-8- 367

Svrha prezentacije

- **Upoznavanje s postupkom prijave istraživanja:** Prezentacija daje pregled situacija u kojima je potrebno zatražiti mišljenje Etičkog povjerenstva, uključujući doktorske radove, znanstvene projekte i druga istraživanja koja uključuju primarno prikupljanje podataka.
- **Razumijevanje kategorija rizika i pripadajućih postupaka:** Objasnjavaju se razine rizika istraživanja (A–D) te razlike između postupaka O, A, B i C, zajedno s odgovarajućim obrascima i dokumentacijom.
- **Naglasak na zaštiti sudionika istraživanja:** Posebna pažnja posvećuje se informiranom pristanku, zaštiti privatnosti, anonimnosti i povjerljivosti podataka, kao temeljnim etičkim načelima znanstvenog rada.
- **Praktične upute za istraživače i doktorande:** Cilj je olakšati pripremu dokumentacije i izbjeći najčešće pogreške prilikom podnošenja zahtjeva Etičkom povjerenstvu.
- **Ciljna skupina prezentacije:** Doktorski studenti, mentori, istraživači, voditelji projekata i svi koji provode istraživanja s ljudskim sudionicima ili koriste primarne podatke

Kada se traži pozitivno mišljenje

Pozitivno mišljenje Etičkog povjerenstva potrebno je prije početka istraživanja koja uključuju ljudske sudionike ili primarno prikupljanje podataka.

- **Znanstveni projekti i prijave na natječaje:** Kod prijave projekata često je potrebno priložiti pozitivno mišljenje Povjerenstva ili potvrdu o usklađenosti istraživanja s etičkim načelima.
- **Doktorski radovi i istraživanja s primarnim podacima:** Mišljenje se traži za istraživanja koja uključuju ankete, intervju, fokus grupe, eksperimentalne metode i druge oblike izravnog prikupljanja podataka od sudionika.
- **Prije početka istraživanja:** Istraživanje ne smije započeti prije dobivanja pozitivnog mišljenja Povjerenstva.

Iznimke

Određene vrste istraživanja u pravilu ne zahtijevaju postupak dobivanja pozitivnog mišljenja Etičkog povjerenstva.

- **Završni, diplomski i seminarski radovi:** Istraživanja provedena u okviru završnih, diplomskih i seminarskih radova u pravilu se ne prijavljuju Povjerenstvu- **odgovornost mentora:** Za poštivanje etičkih načela tijekom provedbe studentskih istraživanja odgovoran je mentor.
- **Specijalistički radovi:** Postoji mogućnost prijave Povjerenstvu ako mentor procijeni da postoji potencijal za publiciranje istraživanja.
- **Istraživanja zanemarivog rizika:** Analiza javno dostupnih i sekundarnih podataka, bez identifikacije sudionika, najčešće ne zahtijeva pozitivno mišljenje Povjerenstva.

Fokus

- Povjerenstvo je fokusirano na zaštitu sudionika istraživanja
- NE:
 - kvaliteta istraživanja
 - podudarnost sadržaja/metodologije/metode/uzorka
 - plagijati/Turnitin /AI podudarnost
 - citiranje izvora
 - provjera autorstva, copyrights

Etički izvori i smjernice

Prilikom donošenja mišljenja Etičko povjerenstvo procjenjuje usklađenost istraživanja s domaćim i međunarodnim etičkim standardima te pravilima zaštite sudionika istraživanja.

Ključni dokumenti i smjernice

- **Etički kodeks Sveučilišta u Rijeci** - temeljni okvir za etičko postupanje u znanstvenom radu
- **GDPR** - zaštita privatnosti i osobnih podataka sudionika
- **Helsinška deklaracija** - međunarodna etička načela za istraživanja koja uključuju ljude
- **RESPECT i ESOMAR smjernice** - profesionalni standardi za društvena i socio-ekonomska istraživanja

Posebna zaštita osjetljivih skupina

Kod istraživanja koja uključuju djecu ili druge ranjive skupine primjenjuju se dodatne etičke smjernice i zaštitne mjere kako bi se smanjio rizik za sudionike i osigurala njihova dobrobit.

Kategorije rizika

A - Zanemariv rizik

NE

Istraživanja bez značajne nelagode ili rizika za sudionike, primjerice analiza javno dostupnih ili sekundarnih podataka.

B - Minimalan rizik

DA- Obrazac B

Rizik nije veći od onoga kojem su osobe uobičajeno izložene u svakodnevnom životu. U ovu kategoriju često spadaju ankete, intervjui i fokus grupe.

C - Veći od minimalnog rizika

DA- Obrazac C

Postoji mogućnost emocionalnog stresa, povrede privatnosti ili društvene stigmatizacije sudionika.

D - Visoki rizik

DA, Obrazac C

Istraživanja koja uključuju ranjive skupine, osjetljive teme ili postupke koji mogu imati ozbiljnije posljedice za sudionike.

Postupak O

Postupak O - projekti u fazi prijave

Postupak O odnosi se na znanstvene projekte koji se prijavljuju na natječajne ili institucionalne potpore, neovisno o razini rizika planiranog istraživanja.

Kada se koristi?

- prilikom prijave znanstvenih projekata na natječajne
- kod prijave za institucionalno financiranje
- kada natječaj zahtijeva prethodno mišljenje Etičkog povjerenstva

Postupak O

Što je cilj postupka?

U ovoj fazi Povjerenstvo procjenjuje jesu li projekt i planirano istraživanje usklađeni s etičkim načelima, važećim propisima i pravilima zaštite sudionika istraživanja.

Potrebna dokumentacija

Za pokretanje postupka podnosi se:

- ispunjeni **Obrazac O**
 - osnovni opis istraživanja i planiranih metoda
 - procjena kategorije rizika istraživanja

Primjer iz obrasca O

Ključni elementi obrasca

- podaci o voditelju projekta i suradnicima
- naziv i svrha istraživanja
- vrste i metode istraživanja
- planirani sudionici istraživanja
- način prikupljanja i zaštite podataka

U obrascu se označavaju metode koje se planiraju koristiti (intervju, fokus grupe, anketni upitnik, eksperimentalne metode, kombinacija više metoda)

**Obrazac za prijavu istraživanja Etičkom povjerenstvu za istraživanja
Ekonomskog fakulteta u Rijeci****O- Znanstveni projekti u fazi prijave za natječaj, neovisno o razini rizika**

Riječ je o inicijalnom odobravanju cjelokupnog znanstvenog projekta i davanja pozitivnog mišljenja Etičkog povjerenstva za istraživanja

Odgovori mogu biti kratki i jasni. Navedite 2-5 rečenica ili osnovne natuknice.

1. Podaci o voditelju/ici znanstvenog projekta

Voditelj/ica znanstvenog projekta	
Institucija	
E-mail i telefon	
Izvor financiranja za koji se prijavljuje	
Suradnici/e	Imena suradnika i institucije na kojima rade

2. Osnovni podaci o znanstvenom projektu

Naziv istraživanja	
Svrha istraživanja	Kratko opisati cilj i glavno istraživačko pitanje.
Faze istraživanja	Pojasnite vrste istraživanja po planiranim radnim paketima/ godinama istraživanja kako je primjenjivo
Vrsta istraživanja koje se planiraju provesti	☐ kvalitativno istraživanje ☐ kvantitativno istraživanje ☐ mješovito istraživanje Pojasniti...
Metode istraživanja koje se planiraju provesti	☐ intervju (jedan- na jedan, grupni, (ne/polu)struktuirani) ☐ fokus grupe ☐ anketni upitnik ☐ ostalo (eksperimentalne metode) ☐ kombinacija navedenih metoda _____

3. Sudionici i provedba

Sudionici	Planiraju li se uključiti u istraživanje djeca, osjetljive skupine ljudi i sl.
Evidencija potpisanih informiranih pristanaka	Kako će sudionici dati pristanak? ☐ pisano ☒ online potvrda ☒ usmeno uz evidenciju

5. Zaštita podataka

Analiza podataka	Tko će analizirati podatke? Istraživači koji su prikupljali informacije ili netko drugi (agencija)?
Objava rezultata	☐ skupno (agregirano) ☐ uz anonimizirane citate ☐ drugo: _____ Na koji način i u kojem obliku se planira koristiti dobivene podatke (npr. doktorski rad, rad u časopisu, izlaganja na konferenciji i sl.)
Suglasnost organizacije u kojoj se provodi istraživanje	☐ nije potrebna ☐ prilaže se

Postupak A

Istraživanja zanemarivog rizika

Postupak A odnosi se na istraživanja kod kojih se ne očekuje nelagoda, šteta ili rizik za sudionike istraživanja.

Tipični primjeri

- analiza javno dostupnih podataka
- korištenje sekundarnih baza podataka (npr. Orbis)
- analiza postojećih dokumenata i statistika
- promatranje na javnim mjestima bez identifikacije osoba

Postupak A

Glavna obilježja

Kod ovakvih istraživanja:

- ne prikupljaju se osjetljivi osobni podaci
- ne postoji značajan rizik za sudionike
- identitet sudionika nije moguće utvrditi

Važna napomena

Za istraživanja zanemarivog rizika **u pravilu nije potrebno pribaviti** pozitivno mišljenje Etičkog povjerenstva.

Postupak B

Istraživanja minimalnog rizika

Postupak B primjenjuje se na istraživanja kod kojih moguća nelagoda ili rizik za sudionike nisu veći od onih s kojima se osobe susreću u svakodnevnom životu.

Najčešći primjeri istraživanja

U ovu kategoriju najčešće spadaju:

- anketni upitnici
- intervju
- fokus grupe
- neinvazivna istraživanja i standardna mjerenja

Postupak B

Obveza istraživača

Za istraživanja minimalnog rizika potrebno je:

- dostaviti potpuno ispunjeni **Obrazac B**
- priložiti svu potrebnu dokumentaciju i informirani pristanak

Poseban naglasak

Iako je rizik procijenjen kao minimalan, istraživač je i dalje dužan osigurati dobrovoljno sudjelovanje, anonimnost i zaštitu podataka sudionika istraživanja.

Primjer iz obrasca B

Zaštita podataka i anonimnost

Posebna pažnja posvećuje se:

- anonimnosti ili pseudonimizaciji podataka
- načinu pohrane i čuvanja podataka
- pristupu podacima i načinu objave rezultata

Procjena rizika

Istraživač mora opisati moguće neugode za sudionike te način zaštite njihove dobrobiti i prava na odustajanje od istraživanja.

Obvezni prilozi za obrazac B

1. **Obrazac B za prijavu istraživanja** - Osnovni podaci o istraživanju, sudionicima i metodama.
2. **Tekst informiranog pristanka**- Dokument kojim se sudionike informira o svrsi istraživanja, dobrovoljnosti sudjelovanja i zaštiti podataka.
3. **Instrument istraživanja** - Upitnik, vodič za intervju, vodič za fokus grupu ili drugi instrument koji će se koristiti tijekom istraživanja.
4. **Pozivno pismo sudionicima** - Tekst poziva, podsjetnika, zahvale ili povratne informacije sudionicima.
5. **Suglasnost organizacije** - Ako se istraživanje provodi unutar određene organizacije ili institucije, potrebno je priložiti odgovarajuću suglasnost.

Svi dokumenti dostavljaju se u elektroničkom obliku i trebaju biti jasno imenovani prema uputama Povjerenstva.

Informirani pristanak

Sudionik mora biti informiran o:

- svrsi i cilju istraživanja
- tome tko provodi istraživanje
- načinu i trajanju sudjelovanja
- mogućim neugodama ili rizicima
- načinu zaštite privatnosti i podataka
- pravu na odustajanje bez posljedica

Pristanak može biti: pisani, usmeni uz evidenciju, online potvrda

Ako istraživanje uključuje audio/video snimanje ili prikupljanje identifikacijskih podataka, sudionici moraju biti jasno informirani o načinu pohrane i zaštite tih podataka

Postupak C

Istraživanja većeg od minimalnog i visokog rizika

Postupak C odnosi se na istraživanja kod kojih postoji povećana mogućnost emocionalnog stresa, povrede privatnosti ili drugih rizika za sudionike istraživanja.

Primjeri takvih istraživanja

- istraživanja koja uključuju ranjive ili osjetljive skupine
- istraživanja s djecom i maloljetnicima
- istraživanja osjetljivih ili traumatskih tema
- istraživanja kod kojih postoji mogućnost stigmatizacije sudionika

Postupak C

Dodatne obveze istraživača

Kod ovakvih istraživanja potrebno je detaljno opisati:

- moguće rizike i neugode za sudionike
- mjere zaštite dobrobiti sudionika
- način zaštite privatnosti i podataka
- postupak dobivanja suglasnosti i informiranog pristanka

Poseban naglasak

Povjerenstvo kod istraživanja većeg rizika posebno procjenjuje odnos između mogućih koristi istraživanja i potencijalnih rizika za sudionike.

Primjer iz obrasca C

Kod istraživanja većeg od minimalnog ili visokog rizika potrebno je detaljnije opisati zaštitu sudionika istraživanja i moguće rizike.

Posebno se procjenjuje:

- uključivanje ranjivih ili osjetljivih skupina
- moguće emocionalne ili društvene posljedice istraživanja
- način zaštite privatnosti i povjerljivosti podataka
- mogućnost odustajanja iz istraživanja

Dodatna dokumentacija može uključivati:

- suglasnost organizacije
- suglasnost roditelja ili skrbnika
- dodatne obrasce informiranog pristanka

Predaja zahtjeva

Zahtjevi se podnose elektroničkim putem zajedno sa svom potrebnom dokumentacijom.

Adrese za slanje (urudžbiranje)

- **Doktorski studenti:**
doktorski@efri.uniri.hr
- **Ostali istraživači i projekti:**
dekanat@efri.uniri.hr

Rokovi i postupak

- Povjerenstvo izdaje mišljenje najranije dva tjedna od predaje zahtjeva.
- Rok se može produžiti ako je potrebno dostaviti dopunu dokumentacije (pojašnjenje).
- Odluke se donose na sjednici Povjerenstva, a podnositelji se obavještavaju elektroničkim putem.
- Zahtjev na engleskom ili hrvatskom jeziku (ili oba)

Nakon pozitivnog mišljenja

Dobivanjem pozitivnog mišljenja Etičkog povjerenstva istraživač može započeti s provedbom istraživanja, ali je i dalje obvezan postupati u skladu s odobrenom dokumentacijom i etičkim načelima.

Tijekom provedbe istraživanja potrebno je:

- poštivati odobreni istraživački postupak
- osigurati zaštitu sudionika i njihovih podataka
- čuvati povjerljivost i anonimnost podataka

Kada je potrebno ponovno kontaktirati Povjerenstvo?

U slučaju važnijih promjena, primjerice:

- promjene sudionika ili uzorka
- izmjene instrumenata istraživanja
- promjene načina pohrane ili obrade podataka

Prije slanja zahtjeva provjeriti:

- ✓ Je li određena odgovarajuća kategorija rizika istraživanja?
- ✓ Je li ispunjen odgovarajući obrazac (O, B ili C)?
- ✓ Jesu li priloženi svi potrebni dokumenti?
- ✓ Sadrži li istraživanje informirani pristanak sudionika?
- ✓ Jesu li jasno opisane mjere zaštite podataka i privatnosti?
- ✓ Jesu li dokumenti pravilno imenovani i poslani na odgovarajuću adresu?

Etičko postupanje u istraživanju nije samo administrativni zahtjev, već temelj odgovornog i kvalitetnog znanstvenog rada te zaštite sudionika istraživanja.

Pravni akti, dokumenti i zamolbe

Na samom dnu stranice...

OBRASCI ZA PROVOĐENJE PRIMARNIH ISTRAŽIVANJA

- Postupak davanja mišljenja Etičkog Povjerenstva za istraživanja
- Obrazac 0 (istraživanje zanemarivog rizika)
- Obrazac B (istraživanje s minimalnim rizikom)
- Obrazac C (istraživanje veće od minimalnog rizika i istraživanje viskog rizika)

https://www.efri.uniri.hr/hr/pravni_akti_dokumenti_i_zamolbe/2008/213

Na dnu stranice lijevo....

https://www.efri.uniri.hr/hr/pravni_akti_i_dokumenti/150

Informacije o zahtjevima

- Prof.dr.sc. Lara Jelenc
lara.jelenc@efri.uniri.hr
- Brži protok: nadopune, informacije, korekcije, neformalne informacije
- Predmet mora biti službeno zaveden (urudžbiran) kako bi mogao biti točka dnevnog reda Povjerenstva, temeljem koje se izdaje Pozitivno mišljenje Povjerenstva.

Što ako...

- sam već u tijeku/završio istraživanje za doktorski rad....

Ako mentor procijeni da trebate prijaviti i da će istraživanje biti potencijalno objavljivo u časopisima koje će zahtijevati Pozitivno mišljenje, prijavit ćete u sadašnjem trenutku sa trenutnim stanjem (iskreno i otvoreno)
- sam već objavio rad...

Ako nije bilo potrebno priložiti Pozitivno mišljenje, onda ga ne trebate
- sam radio samo kvantitativno istraživanje koristeći podatke iz Orbisa...

Ako mentor procijeni, nalazite se u razini A, dakle nije vam potrebno Pozitivno mišljenje
- sam dobio potvrdu prijašnjeg Etičkog povjerenstva...

Potvrda prijašnjeg Etičkog povjerenstva je korektna i važeća.
- Tražim pozitivno mišljenje unazad (kad me pitaju iz uredništva, recenzenti)...

Odluka o pozitivnom mišljenju se ne izda sa datumom iz prošlosti koji vama odgovara. Temeljem zahtjeva i tumačenja specifičnosti Vaše situacije, izdaje se Pozitivno mišljenje sa aktualnim datumom i opisom situacije

Što ako...

- uočim grešku u prijavi istraživanja...
Povjerenstvo ne ulazi u meritum istraživanja, nego u etičku komponentu zaštite sudionika u istraživanju. Greške se ispravljaju i na njima se uči, zar ne?
- ako dođe do promjene u istraživanju tijekom istraživanja ...
Ako dođe su suštinskih promjena tijekom istraživanja ispunjava se ponovno zahtjev i traži pozitivno mišljenje o promjeni vezanoj za etičnost istraživanja

Svako Pozitivno mišljenje se urudžbira i prilaže se ispunjeni Zahtjev (Obrazac) koji je bio temelj za izdavanje Pozitivnog mišljenja

Doktorski studenti:
doktorski@efri.uniri.hr

Ostali istraživači i projekti:
dekanat@efri.uniri.hr

Prijelazna razdoblja

- Davanje pozitivnog mišljenja **nije obvezno**
- Tu smo da pomognemo, informiramo i stojimo na raspolaganju za sva pitanja i dvojbe.
- Vjerujem da prepoznajete kako će se uspostavom Povjerenstva za etičnost istraživanja podići kvaliteta znanstvenih istraživanja, a sam postupak provedbe istraživanja i kasnijeg publiciranja učiniti jasnijim, odgovornijim i ozbiljnijim.

Hvala na pažnji!
